

הגדולה. להיקבוייה בנה את ביתו הקונסטרו קטיביסטי הגדול במוסקוה, והאדריכלות הי מורנית קיוותה להגשים חלום השיכון לפי עלים ברוח חדשה ומודרנית. ומי שלא הגיע למוסקוה שר בארציהו את שיר הקומוניזם: ברקט, ארגון, מורביה, פיקאסו, אורן, ספנר, סילונה, גוטו ולא עוד תנועות הדאדא, שהתי אחרו עם הסוריאליסטים והחליטו להצטרף למיפלה הקומוניסטית באופן מאוחד.

שיריהאבי במוסקוה היה קצר, ולא ארך אף עשור. טטאלין לא התלהב מן הקוביזם, הדאדאיזם והחרוזיחדש. לא מן העריכה של אינושטיין ולא מן הליווי המוסיקלי של פרקופייב. הוא רצה בשדרות של רומא ושל

לא החינוך ישנה את האדם כפי שטען הקומוניזם, ולא

זוע'עליון עלי'פי הנאציזם.

במאה ה'ס הוא נשאר

מורסה חברתית

פטר הגדול, בפועל הגיבור וננטאשה בעלת' החלציים.

העולם המשיך להתלהב מרעיון הקומוניזם, גם כשבמוסקוה חיסלו זה אחר זה את אבות-המפיכה ואת ענקי-הרוח, והאמנות והקולות מסס היו אחרים. שוב קמו הרמיות של „הריקטטורה מטעם“, גיבורי-עמך מנופי חים, מצהירים — זה טעם ההמון וזה טעם מנהיגיו. האינטלקטואלים מסכיב סירבו לרי אות את הטעם המוכתב עליידי אגרוף המני היגות. את מיכנייהציבור של השיש והשדרות הנפוחות, עטורות פסלים פסכרורומיים, פאי סיטטיים של מוסוליוני. סירבו לראות את הדימיון למיכנייההדר הבומבסטיים וגיבורי הדי מיתוס הגרמאני של היטלר. הם סירבו להא- מין שהם באים מאותו המקור.

אמנות, כלכלה ואורח-חיים מוכתבים למי עשה עליידי הפוליטיקאים. כאמנות-מטעם שאין בה ביקורת ואין בה אמירה אישית של אמן, אלא הזמנה שרירותית של מימסד'רעס' קנים רדוד. זו המביאה את רוח האדם אל פי פחת.

העולם הלך למילחמה, ובספרד ועקו האי ריאליים והחלומות — כלומר הרוח, האמנות, הספרות והתבות, „הצילו, תנו לקומוניזם צ'אנס, ביסודו הוא הצורק, ואכן צורק הקור מוניזם בתיאוריה עד עצם היום הזה.“

אלא שעדיין האלטראויזם והשיויון רחר קים כסולם ההתפתחות. כוח משחית, ותכרה ללא תחרות הוגנת, וללא פלורליזם מפרה, דינם להתנוון רוחנית, מוסרית, כלכלית. מי מן ומשמאל, כל חברה שאינה פתוחה לבי- קורת, לדיעות, לכבוד לדעת היחיד, גם כשי היא שונה, סופה ניזון ומכשלה.

לא החינוך כלבד ישנה את האדם, כפי שטוען הקומוניזם, ולא אדם-עליון והגוע הנ אור, כפי שטוען הנאציזם. הוכחנו שהאדם במאה ה'ס הוא עדיין מורסה חברתית בדרך האבולוציה, שאינו יודע לראוג לעצמו כי- אות, ובוראי שלא לזולתו.

המקל והגור הם מניעיו הגדולים. לא האדיאה ולא האדיאל. איש המאה ה'ס חייב את מקומו החברתי, נוחיותו וצורת-חיו למתימט של אנשי מדע ורוח. הוא איננו האדם-המורד של קאמי, זה השואל שאלות וההולך קדימה. הוא עדיין האדם המאמין שפניו לאחור, אל המיטיקה והתי- שובות ננות-אלפיהשנים.

כמעשה למרנו היטב שתרבות וכלכלה, היוזמים מלמעלה עליידי הפוליטיקאים, גרר עים ומתנוונים כמהירות גדולה יותר מתר- בות ופוליטיקה היוזמים עליידי הביזנס הגי רול, שהצליח להרביק את החברה בחיידק הצי ריכה, השוק והבלאי הגרל.

ה'LAISSEZ FAIRE והקפיטליזם הם מציאות אנטיפטיית ומקוממת, שאפשר איכ- שהו להסתרר עימם. בעוד שהקומוניזם האי מיתי הוא חלום רחוק, ולא רק באספמיה.

ההריצפה ענתקהמה

מפת העולם, לקראת סוף-המאה, לא יכולה להיות יפה יותר בעיני מרגרט תאצ'ר וג'ורג' בוש. לא רק שהקומוניזם נופח את נשמתו, אלא שקולות הגטיסה שלו מלוי וים בצהלות שימחה של הנפטרים. ילציו, הי ילד הנורא של הפוליטיבור הסובייטי מספר לעיתונאים האמריקאים שהקאפיטליזם מור- כיה את עצמו יותר ממה שאפשר להעלות על הדעת.

פולין סילקה את המיפלה הקומוניסטית מהשילטון. הרפובליקות של ברית-המועצות נמצאות צעד אחד לפני עצמאות מוחלטת. הסטודנטים בכיכרהשמיים בפקינג הובסו אמנם עליידי הצבא, אבל התסיסה המחשבית תית לא כובתה. הסתדרות העובדים של פרי עלי ישראל נערכת לקראת מכירת המיפע' לים שלה, והקיבוצים, שמרבית הבנים הנול- דים סם עוברים למקום אחר, מתכוונים להני פיק מניות בבורסה. הקומוניזם, 106 שנים אחרי מותו של קארל מארכס, מת, בעליל, פעם נוספת.

הפטיש שברגל הארום צנח על ראשם של נושאי המוט, וגרם להתפכתותם. אין תפוחי- אדמה, אין סולידריות, אין שיוויון. כל המיטי טרים שנסודו על בסיס התיאוריות המארכסי- סטיות, נכשלו בייסוס. התופעה החברתית החשובה ביותר במאה ה'ס, הקומוניזם, ער- מרת, כך נראה, להישלח למחסן הקריוונים של הצייוליזציה.

ולמרות כל זאת, יש אנשים לא-מעטים אשר אינם חושבים כי חייב להיות קשר ישיר בין התיאוריה ובין הייסוס. אם המטוס לא המריא, הם טוענים, זה עדיין לא מוכיח שחוק העילוי שגוי. כנראה, הם אומרים, שבנו את המטוס עקום.

„הרעיון“, אומר בלהט גדול הפרופסור גידעון פרוידנטל, „שההיסטוריה מתנהלת בגלל אינו שהיא תיאוריה, הוא פשוט רעיון מטורף.“ הוא חוזר על האבתנה. „פשוט, רעיון מטורף. הכנטייה לא שלטה בגלל אידאולוגי יה, והמארכסיוס לא שלט בגלל התיאוריה. הם כסריהכל ביטאו את התנועות ההיסטור- ריות החזקות של הזמן הנתון.“

לוא מארכס לא היה קיים, גם אז היינו פוגשים את המארכסיוזם?

כן. היינו רואים את אותם הרעיונות, אבל אולי בצורה קצת פחות שיטתית, ופחות איני- טלקטואלית.“ מעט מאוד אנשים מכירים למעשה את

אבל הוא מעולם לא הצליח לתמצת אותה בשורה אחת, ואפילו לא בספר אחר. הרעיון הכללי שלו, בסופו של דבר, היה שהחברה האנושית נעה בגלל מניעים כלכליים, בצורה של מטוטלת מתקדמת, וכל שלב בהתפתחות נושא בחובו את הגרעין שיהרוס אותו, ויצמיח את השלב הבא, הבנוי במתכונת דומה.

במצב שאליו התייחס — החברה הקאפיטי- ליסטית של אירופה במאה ה'טו — הוא לסיק שמיצבורייההון נמצאים אצל אלה המי נצלים את הערך העודף. הפער בין מחיר המו- צר לצרכן ובין עלותו הממשית הוא הערך העודף, וברגע שהפועל יבין שהוא זה שמייצר אותו, את הערך הזה, הוא גם ידרוש אותו לעצמו, ואז ישלוט הפרולטריון. זה, לפי מארכס, אמור להיות השלב הסופי, שאיננו מכיל את האנטיתיתויה.



„מארכס עצמו“, אומר הפרופסור פרוירני טל, „כתב בהקדמה לסיפרו הקפיטל, שמטרת החיבור שלו היא לגלות את חוק ההתפתחות של החברה הקאפיטליסטית.“

הוא נכשל לגמרי, לא?

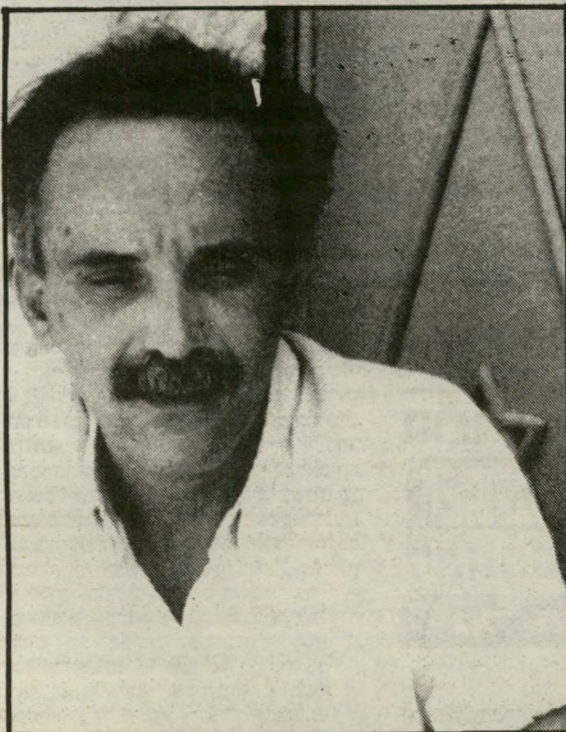
„לא. יש לי ביקורת מפה ועד להודעה חד- שה על התיאוריה המארכסיסטית, ועל אי-פיי תוחה מאז מותו של מארכס. אבל הביקורת הזאת מניחה שהמארכסיוזם — וכלי צל צילה של הסמקה — היא עדיין התיאוריה הטובה

תורתם של קארל מארכס ופרוירניך אנגלס, ששיתנה את דמותו של כדור-הארץ במאה האחרונה. מארכס עצמו, שנפטר בלונדון בש' נת 1883, והוא בן 65, לא סיים מעולם את עבודתו המנומנטלית, הקאפיטל. רק כרך אחד יצא לאור בחייו, ואת הטיטות הי פרטניות, האינסופיות שהשאיר, ערך אחריכך חברו העשיר והתומך (גם כספית), אנגלס. אולי זו הסיבה שגם מחוקרי מארכס, כמו הפרופסור פרוידנטל, קשה להוציא שני מיספטים שיסבירו, ולוא בצורה שיטתית, את הרעיון הכללי של התיאוריה.

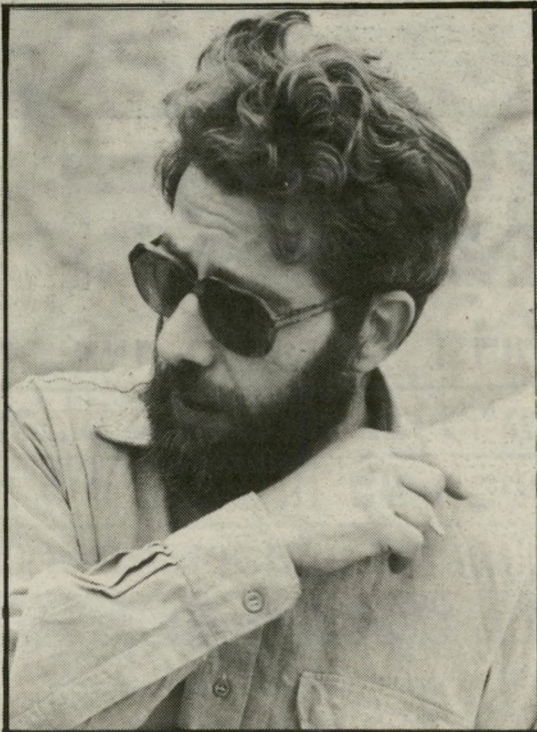
אפשר להסביר כך את רדיון, שהוכיח את התפתחות המינים לפי עיקרון הברירה הטיכי עית, שבה רק המתאימים לסביבה הנתונה שורדים. אפשר אפילו לדבר על אינסטיין ברמה כמעט עיתונאית, ולהגיד שהוא האדם שהוכיח שהאנרגיה שווה למסה כפול מהירות האור (הקבועה והגבולית לנצח) בריבוע.

מארכס, תוצר אינטלקטואלי של המאה ה'טו, ניסה לעשות להיסטוריה מה שעשו למדע בתקופתו. בגלל סידרה מרהימה של גילויים והצלחות, הבנת העולם נראתה על סף פית- רון. המוח האנושי, חשבו באותם ימים, עומד לדעת את הכל. ומארכס, כמו הפילוסוף הגר- מני הגל, לפניו, ניסה למצוא את הנוסחה של ההיסטוריה. מציאת הנוסחה, האמין, תחסוך מאיתנו זמן מיותר, כי אם העולם מתקדם לכיוון מסויים, הכרחי, תכל על הדורות שיי- שחקו בתהליך.

מארכס גם חשב שהוא מצא את הנוסחה,



מיקרו הוא רק מחתין



פרופ' פרוידנטל השיר לא חם